

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ในมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ตามลำดับดังนี้

ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยแม่โจ้
แนวคิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2460 เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี สถาปนากระทรวงธรรมการได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมขึ้นที่ บริเวณหอวังหรือบ้านสวนหลวงสระประทุมบริเวณกรีฑาสถานแห่งชาติในปัจจุบัน เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมหอวัง" จึงเป็นจุดเริ่มแรกของฐานความคิด และกิจกรรมของรัฐด้านการศึกษาแผนใหม่ทางการเกษตร

พ.ศ. 2477 กระทรวงธรรมการได้จัดตั้งเป็น โรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมภาคเหนือ โดยรับนักเรียนจากผู้ที่สำเร็จมัธยมปีที่ 6 หลักสูตรกำหนดเวลาเรียน 2 ปีโดยมีพระช่วงเกษตรศิลปการ ซึ่งขณะนั้นเป็นหัวหน้าสถานีทดลองกสิกรรมภาคพายัพ ดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่ด้วย

พ.ศ. 2479 กระทรวงธรรมการได้จัดตั้ง "โรงเรียนมัธยมวิสามัญเกษตรกรรมภาคเหนือขึ้น" โดยใช้สถานที่ร่วมกับโรงเรียนฝึกหัดครู ประถมกสิกรรมประจำภาคเหนือโรงเรียนวิสามัญเกษตรกรรมที่ตั้งขึ้นใหม่นี้มีหลักสูตรเวลาเรียน 4 ปีโดยรับจากผู้ที่สำเร็จชั้นมัธยมปีที่ 4 โรงเรียนสามัญเมื่อเรียนจบแล้วกระทรวงธรรมการกำหนดให้มีวิทยฐานะเทียบเท่าชั้นมัธยมปีที่ 8

พ.ศ. 2481 กระทรวงธรรมการได้ยุบเลิกโรงเรียนมัธยมวิสามัญเกษตรกรรมภาคใต้ที่คอหงส์ จังหวัดสงขลา โรงเรียนมัธยมวิสามัญเกษตรกรรมภาคกลางบางกอกน้อย ธนบุรี และโรงเรียนมัธยมวิสามัญเกษตรกรรมภาคอีสานที่โนนวัดจังหวัดนครราชสีมาและโอนกิจการทั้งหมดของโรงเรียนเหล่านั้นมารวมกันที่มัธยมวิสามัญเกษตรกรรมภาคเหนือที่แม่โจ้เพียงแห่งเดียว ในปี

เดียวกันนี้เอง ได้โอนกิจการจากกระทรวงธรรมการ ไปอยู่ในความดูแลของกระทรวงเกษตรธิการ และเปลี่ยนเป็นวิทยาลัยเกษตรศาสตร์แม่โจ้ โดยได้รับผู้ที่สำเร็จจากหลักสูตรมัธยมวิสามัญ เกษตรกรรม เพื่อเข้าศึกษาตามหลักสูตรอนุปริญญาเป็นเวลา 3 ปี ทางเกษตรศาสตร์ สหกรณ์และวน ศาสตร์

พ.ศ. 2482 กระทรวงเกษตรธิการได้จัดตั้งวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ขึ้นที่เกษตรกลาง บางเขน กรุงเทพฯ และที่แม่โจ้ให้เตรียม เป็นวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หลักสูตรเวลาเรียน 2 ปี โดยรับ จากผู้สำเร็จชั้นมัธยมปีที่ 6 สำเร็จจึงเข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขนได้เลย

พ.ศ. 2486 เปลี่ยนเป็น "โรงเรียนอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์" ทั้งนี้เพราะ วิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่บางเขนได้รับการสถาปนาเป็นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2491 กระทรวงเกษตรธิการได้โอนกิจการให้แก่กรมอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการและเปลี่ยนเป็น "โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้" รับจากผู้สำเร็จชั้นมัธยมปีที่ 6 (ม. 3 ปัจจุบัน) เข้าศึกษาต่ออีก 3 ปี สำเร็จแล้วได้รับประกาศนียบัตรอาชีวชั้นสูง แผนกเกษตรกรรมโดยเริ่มดำเนินการรับนักเรียน ประเภทนี้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2492 เป็นต้นมา พ.ศ. 2499 ได้รับการ "ยกฐานะเป็นวิทยาลัยเกษตรกรรม เชียงใหม่" และขยายหลักสูตรถึงประโยคक्रमมัธยมเกษตรกรรม(ปมก.)

พ.ศ. 2505 ย้ายกิจการฝึกหัดक्रमมัธยมเกษตรกรรมไปเปิดดำเนินการที่วิทยาลัย เกษตรกรรมบางพระ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี และ "เปิดหลักสูตรเทคนิคเกษตร" หรือ "ประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูงแผนกเกษตรกรรม" ขึ้นเป็นแห่งแรก พ.ศ. 2518 ได้รับการสถาปนาเป็น "สถาบัน เทคโนโลยีการเกษตร" โดยพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร พ.ศ. 2518 พ.ศ. 2525 เปลี่ยนชื่อจากสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรเป็น "สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้" ตามประกาศ ในพระราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ หน้า 4 เล่ม 99 ตอนที่ 15 ราชกิจจานุเบกษา 3 กุมภาพันธ์ 2525 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้คือ เนื่องจาก วิทยาลัยเกษตรกรรม เชียงใหม่ หรือเรียก อีกอย่างหนึ่งว่าวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้ เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ทั้งประเทศ เนื่องจากมีนักศึกษาที่มาจากทุกภาคของประเทศได้เข้าไปศึกษา ณ สถาบันนี้แต่เมื่อวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ได้ยกฐานะขึ้นเป็น "สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร "นามนี้จึงไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้น (พระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2539: 14)

ความเป็นมาของสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร

วิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร ตามพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร พ.ศ.2518 มีความเป็นมาดังนี้

เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2516 คณะนักศึกษาของวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ได้ทำเรื่องเสนอ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ ถึงความจำเป็นที่ควรยกฐานะของวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ขึ้นเป็นสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อจัดการศึกษาอาชีวเกษตรและเทคโนโลยีการเกษตรในขั้นสูงต่อไป และเป็นการผลิตบัณฑิตในสาขาเทคโนโลยีการเกษตรและธุรกิจการเกษตรและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงทางการเกษตร เพื่อสนองความต้องการของประเทศและเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในอันที่จะพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้วลงมติในหลักการไม่ขัดข้อง เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2516 และให้ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐร่วมกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพิจารณาดำเนินการต่อไป

ตามหลักการเดิม สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรจะขอเป็นสถาบันสมทบในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น แต่ทางสภาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าไม่อาจรับเข้าเป็นสถาบันสมทบได้ เพราะสถาบันไม่มีนโยบายในการผลิตบัณฑิตทางเทคโนโลยีการเกษตร ด้วยเหตุนี้สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรจึงขอเป็นสถาบันเอกเทศสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งถ้าเป็นไปได้จริงแล้วจะต้องโอนวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ในกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการไปสังกัดและเป็นส่วนราชการในทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ เมื่อรัฐบาลได้นำร่างพระราชบัญญัติเทคโนโลยีการเกษตร เสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2517 ได้ถูกสมาชิกคัดค้านไม่เห็นด้วยในหลักการ เพราะจะเป็นการซ้ำซ้อนกับคณะเกษตรศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น และจะเป็นการทำให้การผลิตกำลังคนระดับกลางทางเกษตรกรรมซึ่งกรมอาชีวศึกษากำลังกระทำอยู่ต้องขาดไป ในที่สุดที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ลงมติไม่รับหลักการร่างพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร ด้วยคะแนนเสียง 60 ต่อ 40 ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงเป็นอันตกไป

หลังจากร่างพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร ไม่ผ่านสภาเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2517 แล้ว คณะนักศึกษาและคณาจารย์วิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ ได้จัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ข้อเท็จจริงและเหตุผลในการขอยกฐานะวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ขึ้นเป็นสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรออกแจกให้ประชาชนและสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและเข้าพบปะบรรดาสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วยตนเอง เพื่อชี้แจงให้ทราบว่า การจัดการศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรจะไม่เป็นการซ้ำซ้อนงานของมหาวิทยาลัยที่มีคณะเกษตรศาสตร์อยู่แล้ว เพราะพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนและความมุ่งหมายในการสอนแตกต่างกัน กล่าวคือ มหาวิทยาลัยรับเฉพาะผู้ที่สำเร็จชั้น ม.ศ.5 สายสามัญเข้าศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาตรี โดยให้ความรู้ในด้านเกษตรทั่ว ๆ ไป เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในสาขาเฉพาะอย่างในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นสูงที่มุ่งไปในทางวิทยาศาสตร์และการวิจัย ส่วนสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรจะรับนักศึกษาอาชีวเกษตรที่สำเร็จชั้น ม.ศ.6 และ ปว.ศ. แผนกเกษตรกรรม เข้าศึกษาต่อในหลักสูตร 4 ปี และ 2 ปี ตามลำดับ เป็นการคัดเลือกเอานักศึกษาอาชีวเกษตรที่มีความสามารถทางสมองและทางปฏิบัติจำนวนประมาณร้อยละ 20 ของผู้ที่จบ ปว.ศ. แผนกเกษตรกรรมทั่วประเทศ ซึ่งนักศึกษาดังกล่าวนี้อาจมีโอกาสศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในประเทศยากมาก ต้องออกไปศึกษาในมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรมีหลักการสอนและการฝึกเน้นหนักไปในทางปฏิบัติในสาขาวิชาที่ตนถนัด เพื่อให้มีความรู้ความชำนาญอย่างแท้จริงจนสามารถออกไปประกอบอาชีพเองได้ โดยไม่ต้องมุ่งรับราชการแต่อย่างเดียว และเป็นการให้การศึกษามากขึ้นปริญญาตรีเท่านั้น

เมื่อได้นำข้อเท็จจริงนี้เสนอต่อรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง โดยมีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้การสนับสนุนเป็นจำนวนมาก ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีจึงได้ลงมติเห็นชอบในหลักการ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2517 กำหนดให้สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรมีอำนาจให้ปริญญาในสาขาที่มีการสอนในสถาบันเพียงชั้นเดียว คือ ชั้นปริญญาตรี เมื่อรัฐบาลได้ส่งร่างพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2517 หลังจากอภิปรายกันแล้ว สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ลงมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วยคะแนนเสียง 87 ต่อ 9 แล้วส่งให้กรรมาธิการฝ่ายการศึกษากำหนดแปรบัญญัติภายใน 7 วัน เมื่อคณะกรรมาธิการการศึกษาพิจารณาเสร็จแล้วได้เสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาในวาระสองและวาระสามประกาศเป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2518 ด้วยคะแนนเสียง 101 ต่อ 0 พร้อมกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้รัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติฉบับวันที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 และร่างพระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารบางส่วนของกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการไปเป็นของสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร

ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ประชุมได้พิจารณาสามวาระพร้อมกันแล้วประกาศเป็นกฎหมายในวันเดียวกัน

พระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร พ.ศ.2518 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารบางส่วนของกรมอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ไปเป็นของสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ พ.ศ.2518 ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 92 ตอนที่ 41 วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2518 ดังนั้น สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรจึงถือเอาวันที่ 19 กุมภาพันธ์ เป็นวันที่ระลึกคล้ายวันสถาปนาสถาบัน

สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร เป็นส่วนราชการอันดับที่ 13 ในทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ มีการแบ่งส่วนราชการในสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร ดังต่อไปนี้

1. ส่วนราชการของสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร

1.1 สำนักงานอธิการบดี

1.2 คณะผลิตกรรมการเกษตร (Faculty of Agricultural Production)

1.3 คณะธุรกิจการเกษตร (Faculty of Agricultural Business)

1.4 สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร (Agricultural Research and

Extension Bureau)

2. ส่วนราชการของคณะผลิตกรรมการเกษตร

2.1 สำนักงานเลขานุการ

2.2 ภาควิชาเกษตรกลวิธาน

2.3 ภาควิชาดินและปุ๋ย

2.4 ภาควิชาตกแต่งบริเวณและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.5 ภาควิชาเทคโนโลยีทางสัตว์

2.6 ภาควิชาเทคโนโลยีทางพืช

3. ส่วนราชการของคณะธุรกิจการเกษตร

3.1 สำนักงานเลขานุการ

3.2 ภาควิชาบริหารธุรกิจและการตลาดการเกษตร

3.3 ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และสหกรณ์การเกษตร

3.4 ภาควิชาศึกษาทั่วไป

ตำนาน งานหนักไม่เคยฆ่าคน

ผศ.ดร.ธนิต มะลิสุวรรณ ศิษย์เก่าแม่โจ้ (รุ่น 20) เมื่ออาจารย์วิภาค บุญศรี วังซ้าย (แม่โจ้รุ่น 1 พ.ศ. 2477) ได้รับการร้องขอจากหลวงปราโมทย์ จรรยาวิภาค อธิบดีกรมอาชีวศึกษา ผ่านพระช่วงเกษตรศิลปการ ให้รับตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ.2477 นั้น เป็นเรื่องราวที่กำหนดทางเดินของชีวิตนักเรียนแม่โจ้รุ่น 20

ช่วงหนึ่งของชีวิตอาจารย์วิภาค บุญศรี วังซ้าย บนวิถีทางการเมืองเมื่อท่านได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดแพร่ เมื่อปี พ.ศ. 2498 มีตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และเลขานุการส่วนตัวของนายกรัฐมนตรี หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ซึ่งกำลังจัดตั้งแนวร่วมพรรคการเมืองชื่อ “พรรคกสิกร” เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรอีกหน้าที่หนึ่งด้วย นั้น แต่ก็มีเหตุรัฐประหารและถูกยุบสภาแต่ในปั้งขึ้น พ.ศ.2490 ท่านจึงยุติงานการเมืองตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ชีวิตของท่านได้หักเหไปประกอบอาชีพส่วนตัวที่โคราชโดยทำไร่และปลูกผักส่งตลาดกรุงเทพอยู่จนถึง 7 ปี เรียกว่ามีชีวิตเป็นเกษตรกรเต็มตัว จนถึงปลายปี พ.ศ.2497 เมื่อท่านรับตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ เป็นเวลาที่กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ดำเนินการรับนักเรียนใหม่ในปีถัดไป คือ ปลายเดือน พฤษภาคม 2498 (แม่โจ้รุ่น 20 นั่นเอง) มีผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (บางรายเรียน ม.7 หรือ ม.8 มาแล้ว) เดินทางจากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อมาสมัครสอบคัดเลือกเป็นนักเรียนเกษตรแม่โจ้ ในปี พ.ศ. 2498 มากเป็นประวัติการณ์ (จากคำบอกเล่าของรุ่นพี่ ๆ) คือมีผู้สมัครสอบคัดเลือกถึง 286 คน แต่กรมอาชีวศึกษากำหนดให้รับได้เพียง 80 คน โดยเป็นนักเรียนในบารุง (คือไม่ต้องเสียค่าอาหาร) จำนวน 40 คน และนอกบารุงอีก 40 คน ในจำนวนผู้สมัครสอบคัดเลือกทั้งหมด มีข้อสังเกตว่ามีนักเรียนจากจังหวัดแพร่กว่า 40 คน (สอบผ่าน 32 ราย) ด้วยทุกคนก็หวังว่า จะมีโอกาสสอบคัดเลือกได้ เพราะความที่อาจารย์วิภาค เคยเป็น ส.ส. ของจังหวัดแพร่มาก่อน เรื่องนี้จึงเป็นที่เล่าขานหยอกล้อกันในหมู่นักเรียนแม่โจ้รุ่น 20 ในเวลาต่อมา อาจารย์วิภาค คงคาดการณ์เรื่องนี้ล่วงหน้าดีอยู่แล้ว จึงได้หาวิธีการสอบสอบคัดเลือกเพื่อคัดกรองจำนวนผู้สอบคัดเลือกวิธีใหม่เป็นครั้งแรกตามความสามารถ โดยกำหนดให้มีการสอบภาคทฤษฎีหนึ่งวัน ได้แก่ วิชา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย-อังกฤษ และชีววิทยา ส่วนงานปฏิบัติทางการเกษตรได้แก่การ ขุดลอกคลองส่งน้ำ เกี่ยวหญ้าเลี้ยงวัว เพาะ ทำความสะอาดเล้าหมู พรวนดินต้นไม้ เลื่อยต่อไม้ ถากหญ้าไมยราพ ขนของ เป็นต้น โดยหมุนเวียนหมวดงานปฏิบัติทุกวันรวม 4 วัน ตั้งแต่เวลา 8.30-11.30 น. และภาคบ่ายเวลา 13.00-15.00 น. ซึ่งผู้ที่ไม่เคยจับจอบ จับขวาน ข่อมไม้อาทนต์สอบปฏิบัติได้ครบทั้ง 4 วัน

หลังจากการสอบปฏิบัติสองวันแรกก็มีผู้ยอมแพ้จำนวนหนึ่งที่ไม่ยอมกลับมาสอบต่อในวันถัดไป จนสุดท้ายเมื่อผ่านการสอบปฏิบัติครบ 4 วันแล้ว พบว่าเพื่อนที่เข้าสอบด้วยกันหายหน้ากันไปถึง 65 คน เพราะทนงานหนักระหว่างสอบปฏิบัติไม่ไหว การทดสอบอันทรหดครั้งนี้ทำให้ผู้เข้าสอบรู้แล้วว่าควรตัดสินใจจะอยู่ต่อหรือเปลี่ยนหนทางเรียนใหม่อย่างไร แต่จำนวนผู้สมัครสอบที่เหลืออยู่ก็ต้องรอผลการสอบต่อไปในวันจันทร์ หลังหยุดเสาร์-อาทิตย์แล้วด้วยใจระทึกจนถึงเวลา 15.00 น. อาจารย์ทวี เวทะธรรม ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ นำรายชื่อผู้สอบคัดเลือกได้จำนวน 80 คน มาอ่านต่อหน้าผู้สมัครสอบทั้งหมดที่มารอฟังผลอยู่ที่อาคาร “เทพศาสตร์” หรืออาคารอำนวยการของโรงเรียน (หรือหอ ฝ.ค. ซึ่งถูกอัคริภักย์ปัจจุบันคือพื้นที่หน้าศาลเจ้าพ่อแม่โจ้) เรียกเสียงฮือฮาทุกครั้ง เมื่ออาจารย์อ่านรายชื่อของคนออกมา

เมื่ออ่านรายชื่อจนหมดแล้ว อาจารย์ทวี เวทะธรรม ก็ให้เจ้าหน้าที่ติดประกาศเพื่อให้ผู้สมัครสอบตรวจสอบดูต่อไป เรื่องยังไม่จบเพียงแค่นั้น ผู้ที่สอบไม่ได้ทั้งหมดได้รออยู่ที่อาคารอำนวยการนี้เพื่อขอพบอาจารย์วิภาค ขอความเมตตาจากท่านช่วยให้พวกที่ไม่มีรายชื่อตามประกาศไปแล้วจำนวน 8 รายได้มีที่เรียนต่อ เพราะหลายคนมาจากภาคใต้ อีสาน ไม่มีใครอยากกลับบ้านไปหาที่เรียนใหม่ เพราะได้เห็นคั่นเกี่ยวกับการทดสอบอันทรหดมาแล้วจนมือไม้แตกพองอย่างไม่เคยประสบมาก่อนในชีวิต อาจารย์วิภาค ต้องเผชิญกับการอ้อนวอนร้องขอจากผู้สอบไม่ได้ ในที่สุดหลังประชุมคณะอาจารย์แล้วท่านจึงตัดสินใจรับผู้ที่สอบผ่านทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่เหลือจากที่ประกาศไปแล้วเพิ่มอีก 141 คน ปีนั้นจึงมีจำนวนรับนักเรียนใหม่ชั้นปีที่ 1 ทั้งหมดรวม 221 คน เกินจำนวนโควตาที่กรมอาชีวศึกษากำหนดให้รับเพียง 80 คนเท่านั้น จุดหักเหของชีวิตนักเรียนใหม่แม่โจ้รุ่น 20 ได้เริ่มแล้ว หลังการตัดสินใจดังกล่าว ที่นับว่าเป็นเดิมพันกับอนาคตและชีวิตของจำนวนนักเรียนที่อาจารย์วิภาค ได้ตัดสินใจรับเข้าเรียนครั้งนี้ คิดว่าอาจารย์วิภาค คงไตร่ตรองและเห็นแล้วว่างานนี้คงปรับและจัดการได้ด้วยตัวของผู้เรียนเองส่วนหนึ่ง ท่านได้มองเห็นความตั้งใจ เจตนา มุ่งมั่นของเด็ก ที่ฟันฝ่างานหนักทุกอย่างระหว่างการทดสอบอันหนักหน่วงตลอด 4 วันเต็ม หากความคิดท่านถูกต้องและทำสำเร็จครั้งนี้ ก็จะทำให้กรมอาชีวศึกษาเชื่อมั่นในการบริหารงาน และการตัดสินใจของท่านในอนาคตด้วย เพราะเป็นปีแรกที่ท่านกลับเข้าบริหารงานเต็มตัวในฐานะอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ เมื่อต้องรับนักเรียนใหม่จำนวนมากอย่างกะทันหันเช่นนี้ ทำให้ไม่มีหอพักนักเรียนเพียงพอ งบประมาณก็ยังไม่ได้เพิ่มหรือเตรียมไว้สำหรับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นมากอย่างนี้พวกเรานักเรียนชั้นปีที่ 1 จึงต้องนอนกับพื้นอาคาร โดยดัดแปลงเรือนชีวะและเรือนพยาบาลเป็นหอพักชั่วคราวเพื่อให้พอเพียงกับนักเรียนใหม่ ความเป็นอยู่จึงลำบากแม้กระทั่งน้ำดื่มก็มีจำกัด ต้องช่วยตัวเองไปหาน้ำกรองของโรงอาหารสำหรับดื่ม และถึงน้ำฝนที่มีประจำหอพักก็ไม่พอเพียงอยู่ดี กระนั้นก็ตาม อุปสรรคดังกล่าวมิได้ทำให้เกิดการท้อถอย ทุกคนก็พร้อมที่

จะก้าวต่อไปในสภาพเช่นนี้ เพราะหวังอนาคตข้างหน้าที่ได้บากบั่นค้ำคั้นมาถึงที่นี่แล้วภายหลังที่นักเรียนใหม่รายงานตัวเมื่อต้นเดือนมิถุนายนแล้วทุกอย่างดูเหมือนจะเข้าที่เข้าทาง นักเรียนใหม่ชั้นปีที่ 1 จำนวน 221 ราย จึงเข้าสู่ระบบการเรียนเต็มตัวและมีชีวิตใหม่ในอ้อมอกแม่โจ้ ต่างได้ผ่านความทุกข์ยากด้วยกันหมดทุกคน จึงบังเกิดความเห็นอกเห็นใจและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน กินอยู่หลับนอนมีชีวิตประจำวันขณะเล่าเรียนเหมือนกัน มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้สร้างความรักความสามัคคีให้ก่อตัวขึ้นตามกาลเวลาและความใกล้ชิดสนิทสนมกันยิ่งขึ้น

วันพฤหัสบดีที่ 9 มิถุนายน 2498 เป็นวันไหว้ครู เป็นพิธีกรรมที่ปฏิบัติสืบต่อเนื่องกันมาตั้งแต่แม่โจ้รุ่นแรกๆ แล้ว เป็นความงดงาม เป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและเสริมขวัญกำลังใจของนักเรียนแม่โจ้ทุกคน แม้ชีวิตใหม่ที่แม่โจ้จะอยู่ท่ามกลางป่าดงเวดล้อมด้วยภัยอันตรายและไข้ป่าก็ตาม เสียงแว่วคำสอนของรุ่นพี่ ๆ ในเหตุการณ์รับน้องใหม่ที่ทำให้เคารพครูบาอาจารย์ที่ผ่านมาเมื่อสองสามวันที่ผ่านมา ได้ตอกย้ำความรู้สึก ตำนานชอบต่อผู้ที่มีพระคุณของตนเองตลอดเวลา พิธีไหว้ครูของนักเรียนแม่โจ้ประจำปี พ.ศ. 2498 จัดขึ้นที่ “หอประชุมชูติวัตร” มีนักเรียนใหม่ชั้นปีที่ 1 จำนวน 221 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 121 คน และชั้นปีที่ 3 จำนวน 52 คน ตามลำดับ โดยหัวหน้านักเรียนชั้นปีที่ 3 คือ พี่เอียน ศิลาชัย เป็นผู้แทนนักเรียนทั้งหมดในการกล่าวนำ “คำบูชาครู” และวางพานดอกไม้ธูปเทียนคารวะครูอาจารย์ในวันนั้น ตามด้วยหัวหน้านักเรียนชั้นปีที่ 2 พี่เสมอ สมภาค และหัวหน้านักเรียนใหม่ชั้นปีที่ 1 คุณสุรินทร์ เผ่าทองสุข ตามลำดับ อาจารย์วิภาค บุญศรี วังซ้าย อาจารย์ใหญ่ได้ให้โอวาทแก่นักเรียนทุกคนหลังเสร็จพิธีไหว้ครูแล้ว ท่านได้กล่าวสวัสดิและต้อนรับนักเรียนทุกคน โดยเฉพาะนักเรียนใหม่ที่มีจำนวนมากจนท่านถึงกับออกปากว่าเป็นนักเรียนแม่โจ้รุ่นพิเศษ ท่านพูดแล้วก็ยิ้ม จากนั้นก็กล่าวต่อไปว่า “ถือเป็นนักเรียนแม่โจ้รุ่นहार้อย” (เพราะจะจบการศึกษาในปี พ.ศ.2500 นั่นเอง) ท่านกล่าวต่อไปถึงนโยบายการศึกษาและฝึกอบรมนักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ความอดทนสู้งานทุกอย่างโดยไม่ย่อท้อ ได้เล่าถึงอดีตสมัยที่ท่านเป็นนักเรียนแม่โจ้ เมื่อปี พ.ศ.2477 เป็นรุ่นแรก ถึงความยากลำบากยากแค้นในความเป็นอยู่และการเล่าเรียนที่แม่โจ้ยังมีสภาพเป็นป่า ไม่มีอาคารเรียนหรือความสะดวกใดๆ ทั้งสิ้น คนที่มุ่งมั่นตั้งใจจริงจึงจะผ่านอุปสรรคทั้งหมดเหล่านี้ได้ ท่านยังกล่าวต่อไปอีกว่า ท่านเห็นใจ เข้าใจความมุ่งมั่นและตั้งใจจริงของนักเรียนแม่โจ้ทุกคน โดยเฉพาะนักเรียนใหม่ชั้นปีที่ 1 ซึ่งภายหลังได้ผ่านการทดสอบภาคปฏิบัติอย่างหนักถึง 4 วัน พิสูจน์ให้คณะอาจารย์เห็นแล้วว่า นักเรียนทั้งหมดนี้พร้อมที่จะเผชิญงานหนักทุกอย่าง ความรับผิดชอบในการเรียนและการทำงานระหว่างการศึกษาต่อไป “งานหนักไม่เคยฆ่าคน ใครที่ตายเพราะงานหนัก ครูจะสร้างอนุสาวรีย์ไว้ให้ในแม่โจ้” ท่านขมวดโอวาทประโยคสุดท้าย ซึ่งได้เรียกเสียงปรบมือจากนักเรียนและครูอาจารย์ทั้งหมดอย่างสนั่นหวั่นไหว เป็นการยอมรับและสดุดีโอวาทอันประเสริฐ

เสมือนเป็นพลังใจที่ปลุกเร้าความรู้สึก ความฮึกเหิมพร้อมที่จะเริ่มเผชิญงานหนักทุกอย่างให้ได้ต่อไป

จำนวนนักเรียนแม่โจ้รุ่น 20 ปี พ.ศ. 2498-2500 มีผู้สมัครสอบคัดเลือกทั้งหมดรวม 286 คน สอบผ่านเข้าเรียนได้ในปีแรก 221 คน สำเร็จการศึกษาประโยคอาชีวชั้นสูง แผนกเกษตรกรรม ปี พ.ศ.2500 (มีนาคม 2501) จำนวน 128 คน ที่เหลืออีก 93 คน ทอยสำเร็จการศึกษาในปีถัด ๆ มา หรือลาออกไปประกอบอาชีพและศึกษาในสาขาอาชีพอื่น ๆ ต่อไป ปัจจุบันนักเรียนเก่าแม่โจ้รุ่น 20 ยังมีชีวิตเหลืออยู่ 115 คน จากกันไปแล้ว 106 คน ท้ายที่สุด ขอเทิดพระคุณและอนุชาบุรพจารย์ผู้เป็นปวงนิยบุคคล ในโอกาสครบรอบปีที่ 98 (พ.ศ.2459-2557) ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย ผู้อำนวยการวิทยาลัยฯ และอธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ท่านแรก (มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปัจจุบัน) ผู้ให้ “วอนโอวาท” ที่ฝังลงในจิตวิญญาณชาวแม่โจ้รุ่นหลัง ๆ ต่อมาให้ถือเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของชีวิต (รศ.ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ แม่โจ้รุ่น 32) ผู้สร้างและพัฒนาแม่โจ้ให้เป็นแหล่งความรู้ทางการเกษตรของประเทศไทยอย่างมั่นคงต่อไป.

ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปรัชญา

มุ่งมั่นพัฒนาบัณฑิตสู่ความเป็นผู้อุดมด้วยปัญญา อดทน สู้งาน เป็นผู้มีคุณธรรม และจริยธรรมเพื่อความเจริญรุ่งเรืองวัฒนาของสังคมไทยที่มีการเกษตรเป็นรากฐาน

วิสัยทัศน์

“เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในวิชาการและวิชาชีพโดยเฉพาะการเป็น ผู้ประกอบการ (Entrepreneurs) ที่ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงโดยเน้นทางด้านการเกษตร วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาวิชาที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนท้องถิ่น และสังคมของประเทศ รวมทั้งการให้โอกาสทางการศึกษา

2. เพื่อสร้างผลงานวิจัยและนวัตกรรมและองค์ความรู้ใน สาขาวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการเกษตรและวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เพื่อการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่สังคม
3. เพื่อสร้างและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เชิงบูรณาการด้านการเกษตร เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ค้นคว้า และรวบรวมองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่ที่เป็นศาสตร์ผสมผสานสอดคล้องกับวัฒนธรรมพื้นที่
4. เพื่อส่งเสริมการดำรงศิลปวัฒนธรรมด้านการเกษตรรวมทั้งวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนการรักษาระบบนิเวศของทรัพยากรธรรมชาติ
5. เพื่อสร้างและพัฒนาระบบบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง

พันธกิจ

1. ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในวิชาการ และวิชาชีพ โดยเฉพาะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurs) ที่ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงโดยเน้นทางด้านการเกษตร วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาวิชาที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนท้องถิ่น และสังคมของประเทศ รวมทั้งการให้โอกาสทางการศึกษา
2. สร้างผลงานวิจัยและนวัตกรรมและองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการเกษตรและวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เพื่อการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่สังคม
3. สร้างและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เชิงบูรณาการด้านการเกษตร เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ค้นคว้า และรวบรวมองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่ ที่เป็นศาสตร์ผสมผสานสอดคล้องกับวัฒนธรรมพื้นที่
4. ส่งเสริมการดำรงศิลปวัฒนธรรมด้านการเกษตร รวมทั้งวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนการรักษาระบบนิเวศของทรัพยากรธรรมชาติ
5. สร้างและพัฒนาระบบบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง

แนวคิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมาย “คุณลักษณะ” ไว้ว่า เป็นเครื่องหมายหรือสิ่งชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำตัวและในทัศนคติของนักวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ กวี วงศ์พุ่ม (2539 : 34) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะ คือ สิ่งชี้ให้เห็นความดี หรือพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็นหรือลักษณะประจำตัวของบุคคล ซึ่งเป็นการแสดงออกที่สามารถสังเกตและเห็นได้

“พึงประสงค์” ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง ต้องประสงค์ ต้องการ

ดังนั้น คำว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง สิ่งที่บ่งบอกลักษณะที่คาดหวังหรือต้องการจากทีมวิทยาลัย ผู้ประกอบการต้องการ และสามารถสังเกตได้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นภาพหรือลักษณะที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังที่เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 52-107) ซึ่งทำการวิจัยภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ โดยมองภาพอนาคตของคนไทยใน 15-20 ปีข้างหน้าคาดการณ์ไปในอนาคต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง กระแสโลกาภิวัตน์ คุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตจะประกอบด้วย มิติทางด้านร่างกาย กล่าวคือ คนไทยต้องมีอนาคตที่แข็งแรง สมบูรณ์ มีพัฒนาการที่สมวัย มีจิตใจที่รู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจในสภาพของการเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมมีความรู้ที่เป็นสหวิทยาการ รวมทั้งทักษะทางด้านการจัดการ ทักษะทางด้านภาษา คอมพิวเตอร์ มีมิติทางด้านลักษณะชีวิตที่มีความขยัน อดทน ทุ่มเททำงานหนัก มีระเบียบวินัย ฯลฯ ทั้งหมดนี้เพื่อให้คนไทยในอนาคตสามารถที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง การแข่งขันที่รุนแรงขึ้นในอนาคต คนไทยในภาพอนาคตดังกล่าวจะนำพาประเทศสู่การพัฒนา

ความหมายของคุณลักษณะ

คำ ว่า “คุณลักษณะ” ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีงาม หรือลักษณะประจำ ตัว

เพียน ไชยสร (2533: 17) ได้ให้ความหมายของ “คุณลักษณะ” หมายถึงแบบแผน ของความประพฤติ ที่บุคคลยึดเป็นคุณลักษณะประจำ ตัวที่ทำให้คุณหรือประโยชน์โดยตรงแก่ตนเอง หรือ ผู้อื่นเป็นส่วนใหญ่

วิไลรัตน์ สุรบทร (2538: 8) ได้ให้ความหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะบุคคลที่จะเป็นผู้บริหารหรือหัวหน้างาน อันจะทำให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ของกลุ่มคำ ว่า “บุคลิกภาพ” หรือ คำ ภาษาอังกฤษว่า “Personality” นั้นรากศัพท์มาจากภาษาละติน ว่า “Persona” แปลว่า “หน้ากาก” ซึ่งใช้ในการแสดงบทละครคลาสสิกของกรีก เมื่อสวมหน้ากาก แล้วผู้แสดงต้องแสดงบทบาทให้ตรงกับบุคลิกภาพของตัวละครแต่ละตัวที่ถูกกำหนด นักจิตวิทยา และนักการศึกษา ได้ให้ความหมายไว้หลายอย่าง ดังนี้

Cattell (1950) กล่าวว่า บุคลิกภาพคือ สิ่งที่เราสามารถทำ นายได้ว่าบุคคลจะแสดง พฤติกรรมอย่างไรในสถานการณ์หนึ่ง บุคลิกภาพเป็นเรื่องของพฤติกรรมทั้งหมดของบุคคลทั้งที่ สังเกตได้และสังเกตไม่ได้

Allport (1973: 8) กล่าวว่า บุคลิกภาพเป็นกระบวนการสร้างหรือจัดส่วนประกอบ ของแต่ละคนทั้งจิตใจและร่างกาย ซึ่งจะทำ หน้าทีกำ หนดตัดสินใจ พิจารณาลักษณะพฤติกรรมและความนึกคิดของคนคนหนึ่ง และได้เสนอว่าบุคลิกภาพคือ ลักษณะที่แท้จริงของบุคคลนั้น

Guifford (1957: 7) เชื่อว่า บุคลิกลักษณะประกอบด้วยคุณลักษณะ 7 ประการคือ ความสนใจ ความต้องการ เจตคติ ความถนัดตามธรรมชาติ อารมณ์ ระบบทางสรีระและรูปร่าง ภายนอก

Good (1973: 11) สรุปว่าบุคลิกภาพคือ ผลรวมของชีวิตและประสบการณ์ทั้งหมด ของบุคคลผู้ ชุมสาย (2508: 15) กล่าวว่า “บุคลิกภาพคือ รูปแบบ (Pattern) แห่งการรวมหน่วย อันหนึ่ง ซึ่งประกอบขึ้นด้วยรูปร่าง ลักษณะและพฤติกรรมที่เป็นเครื่องสื่อนิสัยของคนๆ หนึ่ง ซึ่งทำ ให้คนอื่นกำหนดคุณค่าของคน ๆ นั้นด้วยอารมณ์ไม่ใช่ด้วยเขาวนปัญญา”

จตุพร เฟิงชัย (2533: 2) สรุปว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะท่าทางที่มองเห็นจาก ภายนอก รวมทั้งการใช้ภาษาคำ พูด การเขียนและสื่อที่แสดงออกจากภายในจิตใจ เช่น การแสดง ความคิดเห็น เจตคติ เป็นต้น

บ้งอร ภูวภิรมย์ขวัญ (2524: 42-53) กล่าวว่า บุคลิกภาพคือ ทุกสิ่งทุกอย่างอันได้แก่ ลักษณะท่าทางการแสดงออก รูปร่างหน้าตา ความรู้สึกและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออก ก่อนข้าง คงที่สม่ำเสมอและถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ประจำ ของคน ๆ นั้น

สุทธรม จันทน์หอม (2525: 7) สรุปว่า บุคลิกภาพหรือลักษณะเฉพาะของคนทั้งที่ สังเกตเห็นได้และที่เป็นลักษณะแฝง อันได้แก่ นิสัย การปรับตัว อารมณ์ ความสนใจ และเจตคติจาก ตัวอย่างความหมายบุคลิกภาพข้างต้น เราอาจประมวลเข้าด้วยกันเป็นคำ จำ กัดความของบุคลิกภาพ ว่า “บุคลิกภาพคือ คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของบุคคล อันประกอบด้วยลักษณะภายนอก ได้แก่ ใบหน้า ท่าทาง ความสูง ความดำ ผิวดำ หรือผิวขาว การแต่งกาย และลักษณะภายในที่สังเกตได้จาก พฤติกรรมที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมทั้งพฤติกรรมทางด้าน ปัญญา (cognitive domain) พฤติกรรมทางด้านความรู้สึก (affective domain) และ 27 พฤติกรรม ทางด้านทักษะปฏิบัติ (psychomotor domain) ทั้งเป็นพฤติกรรมที่มีความคงเส้นคงวาพอสมควร”

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (2542: 4-5) มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสมดุลทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม โดยกำหนดคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ที่มุ่งปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม สามารถทำ งานและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทย
2. มีสุขภาพและบุคลิกภาพดี มีสุนทรียภาพ
3. มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา มีความเป็นผู้นำ และมีวิสัยทัศน์
4. มีความรู้และทักษะที่จำเป็น และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต
5. มีความภูมิใจในความเป็นไทย และเป็นพลเมืองดี ตามระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

6. มีความพร้อมที่จะร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ ในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สามารถแข่งขันอย่างสันติในสังคมโลกได้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานขั้นต่ำที่ เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เป็นผลผลิตของหลักสูตร พร้อมตัวบ่งชี้ความสำเร็จ (Benchmark) พุทธศักราช ๒๕๕๑ (2542: 5-6) จำนวน 18 มาตรฐาน ดังนี้

- 6.1 มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ศรัทธาและมุ่งมั่นในความดี
- 6.2 ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ
- 6.3 เห็นคุณค่าในตนเองและพึ่งตนเอง

- 6.4 มีสุนทรียภาพ
- 6.5 มีสุขภาพและบุคลิกภาพดี
- 6.6 มีความสามารถในการคิดไตร่ตรอง คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและคิด
- อย่างสร้างสรรค์
- 6.7 มีความสามารถในการตัดสินใจ การแก้ปัญหาและมีวิสัยทัศน์ในการ
- ดำเนิน ชีวิต
- 6.8 มีทักษะในการสื่อสาร
- 6.9 มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- 6.10 มีทักษะการจัดการและสามารถใช้และพัฒนาเทคโนโลยี
- 6.11 มีความรู้และทักษะตามสาระการเรียนรู้
- 6.12 รักการเรียนรู้และรู้วิธีการเรียนรู้
- 6.13 สามารถทำงาน รักการทำงาน และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมี
- ความสุข
- 6.14 มีจิตสำนึกในการรักษาประโยชน์ของส่วนรวม
- 6.15 มีเจตคติที่ดี มีประสบการณ์และทักษะในงานอาชีพสุจริต
- 6.16 อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 6.17 ภูมิใจในท้องถิ่น ประเทศชาติ และความเป็นไทย
- 6.18 มีจิตสำนึกและปฏิบัติตามวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
- ทรงเป็นประมุขสำหรับในส่วนของความรู้และทักษะตามขอบข่ายสาระการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย
- 6.18.1 ความรู้ (Knowledge)
- 1) ความรู้เชิงกระบวนการ (Procedural)
 - 2) ความรู้เชิงประกาศ (Declarative)
 - 3) ความรู้เชิงเนื้อหา (Contextual)
- 6.18.2 ทักษะ (Skill)
- 1) พื้นฐาน
 - 2) การคิด
 - 3) การสื่อสาร
 - 4) ส่วนบุคคล
 - 5) การจัดการ
 - 6) ในงานอาชีพ

6.18.3 คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

- 1) เน้นความเป็นชาตินิยม
- 2) ความเติบโตทางสังคม
- 3) เศรษฐกิจของประเทศ
- 4) การแข่งขันสู่ความเป็นผู้นำ

บุญชัย จงกลณี (2539: 33) ได้แต่งเป็นกลอนลักษณะของผู้นำที่พึงประสงค์ให้คล้องจองกันดังนี้

1. ความรอบรู้ในเชิงวิชาการ (Knowledge)
2. กล้าหาญทางจริยธรรม (Courage)
3. เป็นผู้นำ ที่มีความซื่อสัตย์ (Honesty)
4. แต่เด็ดขาดเมื่อจำเป็น (Decisiveness)
5. เยือกเย็นเมื่อประสบปัญหา (Cool)
6. ท่วงทำนองนับถือ (Good posture)
7. กระตือรือร้นในการทำงาน (Enthusiasm)
8. มนุษยสัมพันธ์สูงส่ง (Human relationship)
9. มั่นคงและรอบคอบ (Stability)
10. อยู่ในกรอบของศีลธรรม (Morality)

ในการประกันคุณภาพบัณฑิตของคณะครุศาสตร์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2539:

6) ได้กำหนดคุณลักษณะของนิสิตดังนี้ ในการผลิตบัณฑิต เช่น

1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิพากษ์
2. วิสัยทัศน์ต่อสังคมไทยและสังคมโลก
3. ความเป็นผู้นำ ทางการศึกษา
4. คุณธรรมและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ
5. มนุษยสัมพันธ์

ด้วยการเล็งเห็นถึงความสำคัญของคุณภาพของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดยความร่วมมือของคณะต่าง ๆ ได้กำหนดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไว้ดังนี้ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะมนุษยศาสตร์, 2542: 18)

1. มีความรู้ ความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ
2. มีทักษะในการเรียนรู้ การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
3. มีทักษะทางภาษา สามารถในการติดต่อสื่อสาร และถ่ายทอดความรู้ภาษาไทย

และต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษา

4. มีทักษะในการสืบค้นข้อมูล และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
5. ใฝ่รู้ ศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
6. รู้จักตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ ปรับตนเองเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้
7. มีภาวะผู้นำ
8. มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ
9. มีความรับผิดชอบต่องาน วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
10. มีจิตสำนึกในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
11. รู้จักแสดงซึ่งความคิด

อานวย วีรวรรณ (ม.ป.ป. อ้างใน จักรพรรดิ วัฒนา, 2538: 26) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานไว้ 7 ประการคือ

1. ความเป็นผู้ซึ่งถึงแก่นงาน คือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาในทางปฏิบัติ นำหลักวิชามาประยุกต์ใช้ให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ และพยายามใฝ่หาความรู้เกี่ยวกับงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ตลอดเวลา
2. ความเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีจิตสำนึกอยู่เสมอว่า วิทยาการต่าง ๆ ในโลกก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ต้องตื่นตัวปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงของโลก
3. ความเป็นผู้รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นศิลปะในการดำเนินงานไม่ให้กระทบกระเทือนต่อผู้ร่วมงานหรือผู้อื่น
4. ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ คือ ต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ร่วมงาน เข้ากับคนอื่นได้เป็นอย่างดี รู้จักใช้ศิลปะในการเจรจา และรู้จักสร้างศรัทธาและบำรุงขวัญเพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ผู้ร่วมงานด้วย
5. ความเป็นผู้เคารพนับถือในความคิดเห็นของผู้อื่นและรู้จักแสดงความคิดเห็นของตน โดยจะต้องรู้จักฟังและนับถือความคิดเห็นของผู้อื่น
6. ความเป็นผู้กล้าตัดสินใจ และมีความมุมานะพยายาม คือ มีความกล้าหาญในการตัดสินใจด้วยความเชื่อมั่น และยอมทุ่มเทสติปัญญา กำลังและความสามารถในการทำงาน แม้ว่าจะป็นงานหนักก็ตาม

7. ความเป็นผู้มีคุณธรรมกำกับวิถีทางชีวิต โดยจะต้องตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต ความจงรักภักดี เพียบพร้อมด้วยสัจธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบหรือเห็นแก่ได้โดยไม่นึกถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น

สรุปความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของบัณฑิตเกษตรที่พึงประสงค์ประกอบด้วย นักศึกษาต้องมีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ มีความเป็นผู้นำ มีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะในการใช้ภาษา มีจิตสำนึกในการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม

ขอบข่ายพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการศึกษา การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอาจเกิดขึ้นได้ 2 ทาง คือ บวกและลบ แต่ในผลการศึกษา นั้น มุ่งให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางบวกเท่านั้น

พฤติกรรมคือการที่คนเราตอบสนองต่อสิ่งเร้า การตอบสนองต่อสิ่งเร้าย่อมเป็นไปได้หลายแบบ แต่เมื่อได้รับประสบการณ์ คนเราก็จะเลือกแบบการตอบสนองที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป หรือเกิดการเรียนรู้ขึ้น

Beauchamp (1975: 118) ได้แบ่งขอบข่ายของพฤติกรรมที่ควรกำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านสติปัญญา (Cognitive)
2. ด้านวิธีการคิด (Syntactical)
3. ด้านเจตคติ (Attitude)
4. ด้านการประยุกต์ (Applicative)

Gagne and Briggs (1974: 23-25) ได้แบ่งขอบข่ายพฤติกรรมออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านทักษะทางสติปัญญา (Intellectual Skills)
2. ด้านวิธีการคิด (Cognitive Strategies)
3. ด้านข้อมูลทางภาษา (Verbal Information)
4. ด้านทักษะทางกาย (Motor Skills)
5. ด้านเจตคติ (Attitude)

Benjamin S. Bloom and Other (nodate อ้างใน สัจดี อุทรานันท์, 2525: 47) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็น 3 ด้าน (Field) ซึ่งอาจจะหมายความถึง ขอบข่ายหรือขอบเขต (Domain) คือ

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือ ความรู้ความเข้าใจ มีความคิด สามารถ

แก้ปัญหาได้

2. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) คือ ความสนใจเกิดความซาบซึ้ง ชื่นชม และมีค่านิยมที่ดี

3. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) มีความชำนาญ คล่องแคล่ว สามารถปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

1. พุทธิพิสัย การสอนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

1.1 จุดมุ่งหมาย

1.1.1 เพื่อพัฒนาสติปัญญาให้เจริญงอกงามไปตามลำดับขั้นการศึกษา เป็นตัวเร่ง (Agent) ให้สติปัญญาหรือสมองได้เจริญงอกงาม ดังคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาคือความเจริญงอกงาม” (Education is Growth)

1.1.2 เพื่อส่งเสริมความสามารถเชิงปริมาณทางด้านความจำ ความเข้าใจอันเปรียบเสมือนห้องสมุดที่เก็บรวบรวม บรรดาความรู้ต่าง ๆ

1.1.3 เพื่อส่งเสริมคุณภาพของสติปัญญาเชิงคุณค่า (Value) อันได้แก่ ความคิดที่ดีงาม เจตคติที่ดี ความซาบซึ้ง

1.2 หลักการสอน

1.2.1 ส่งเสริมความจำ – การท่องจำอาศัยเทคนิค ต่าง ๆ การอ่าน ความคิดสร้างสรรค์

1.2.2 ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ – การอภิปราย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์

1.2.3 ส่งเสริมความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ – ความคิดดี คิดงาม เจตคติที่ดีความซาบซึ้งเกิดความคิดริเริ่ม (Initiation) และความคิดสร้างสรรค์ (Creative)

1.2.4 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ หรือบรรยากาศทางวิชาการ คือการทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดี มีความสุขที่ได้มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการต่าง ๆ

2. ทักษะพิสัย การสอนเพื่อให้เกิดความชำนาญคล่องแคล่วในการปฏิบัติงาน เช่น วิชาช่าง เกษตร การงานพื้นฐานอาชีพ คนตรี นาฏศิลป์ หรือ “พลศึกษา” ซึ่งปัจจุบันใช้คำว่า “Psychomotor Domain” การสอนเพื่อให้เกิดทักษะ จำเป็นต้องอาศัยการได้ลงมือกระทำจริง ปฏิบัติจริง หลังจากที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้านความรู้เนื้อหาหลักการแล้ว หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การสอนแบบฝึกปฏิบัติ”

จุดมุ่งหมาย

- 1) มุ่งให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ จากการกระทำ หรือลงมือปฏิบัติ
- 2) มุ่งให้เข้าใจความหมายเหตุผล ข้อจำกัดในหลักการต่าง ๆ จากการ

ปฏิบัติจริง

3) มุ่งให้มีนิสัยรักการทำงาน มีความคล่องแคล่วทางกาย อันเป็นรากฐานของการประกอบอาชีพ

- 4) เสริมสร้างบรรยากาศให้มีลักษณะ Active ขึ้น มีความหมายขึ้น
- 5) ตอบสนองอุดมการณ์ คือ สอนให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

หลักการสอน

1) หลังเรียนควรให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทดลองทำ ตรวจสอบ แสดงจัด
วางโครงการปฏิบัติจริง

2) อาศัยการปฏิบัติบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ จนคิดเป็นนิสัย รู้จักคิดหาเหตุผล พิสูจน์
ด้วยการลงมือปฏิบัติ

3) วิชาการที่ไม่ใช่วิชาชีพ ก็สามารฝึกทักษะได้ เช่น วิทยาศาสตร์
ภาษาสตร์ สังคม

3. จิตพิสัย หมายถึงขอบข่ายในด้านความรู้สึนึกคิด หรือเรื่องของภาวะทางจิตใจ ที่พึงปรารถนาอันได้แก่ ความมีเจตคติ (Attitude) ที่ดี รวมทั้งเกณฑ์ของค่านิยม (Value) ที่เหมาะสม และจริยธรรม (Morality) Hilgard (no date อ้างใน ธรรมรัตน์ นันทิทรรก, ม.ป.ป. : 1) กล่าวว่า “เจตคติ หมายถึง การเข้าหาหรือการถอยหนีวัตถุ มโนภาพหรือสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นความพร้อมก่อนที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ” Cronbach (no date อ้างใน ธรรมรัตน์ นันทิทรรก, 2531: 1) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง การที่บุคคลยอมรับหรือไม่ยอมรับสิ่งใด บุคคลใด ๆ ที่เป็นรูปธรรม หรือนามธรรม ทั้งนี้เป็นผลจากการที่บุคคลได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน Good (1973: 14) กล่าวว่า “เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงของจิตใจที่มีต่อ สิ่งหนึ่งสิ่งใด หรืออุดมคติใดอุดมคติหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่ว่าจะไปในทางเห็นด้วยหรือทางค้าน ต่อต้านก็ตาม” เจตคติมีความสัมพันธ์กับค่านิยม (Value) และจริยธรรม (Morality) เป็นอย่างยิ่ง ขอบข่ายของความมุ่งหมายของการศึกษา ในด้านจิตพิสัย ภาษาอังกฤษจึงใช้คำ ว่า Affective Domain หรือ Attitude และภาษาไทยใช้คำ ว่า “จริยศึกษา”

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524: 159) กล่าวว่าไว้ว่า “เจตคติ และหรือค่านิยมนี้ เกี่ยวพันโดยตรงกับจิตใจ ความรู้สึก ความสำนึกในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือความเชื่อใดความเชื่อหนึ่ง โดยทั่วไปจะแยกเป็น 2 ลักษณะ คือ เจตคติและค่านิยม ในทางวิชาชีพให้ผู้เรียนมีความพอใจ มีความรักและมีความผูกพันกับวิชาชีพ ในสาขาที่ตนเรียน ก็ควรจะมีความรักในอาชีพดังกล่าว ขณะเดียวกันเจตคติและค่านิยมยังรวมไปถึงการเป็นคนดีในสังคมด้วยพร้อมกันไป เจตคติพื้นฐาน เช่น การมีความเสียสละ มีอุดมการณ์ มีความซื่อสัตย์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เจตคติและค่านิยมพื้นฐานที่สถาบันการศึกษาจะต้องปลูกฝัง เพราะเป็นพื้นฐานหลักของการเป็นคนดีในสังคม”

จุดมุ่งหมาย

- 1) เพื่อปลูกฝังให้เป็นผู้มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเอง
- 2) เพื่อปลูกฝังให้รู้จักมองคนในแง่ดี รักหมู่คณะ เห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น มีเหตุมี

ผล

- 3) เพื่อปลูกฝังให้มีความใส่ใจสนใจในการเรียนรู้
- 4) เพื่อให้เป็นผู้ที่มีค่านิยมที่ดีทั้งในส่วนตัวและ ส่วนของสังคม
- 5) ให้มีความสามารถควบคุมกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในขอบเขตที่ดีงาม มีความ

รับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนใคร และมีคุณธรรมประจำ ตน

หลักการสอน (ณรงค์ ธรรมคุณ 2532: 26-30)

- 1) ให้สอดคล้องกับระดับพัฒนาการตามลำดับขั้นของผู้เรียน
- 2) ให้รู้จักคิดรู้จักใช้เหตุผล
- 3) ครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน รู้จักใช้วิธีการสอนแนวใหม่
- 4) สอนโดยใช้วิธีการฟื้นฟูศีลธรรมหรือคุณธรรม ปลูกฝังอุดมการณ์ ความ

เชื่อและเจตคติที่ดีใหม่ ๆ

- 5) ให้ผู้เรียนมีโอกาสวิเคราะห์ปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

6) สอนโดยนำ ไปสู่วิธีปฏิบัติจริงจากความหมายพอจะสรุปได้ว่า “เจตคติหรือเจตคติ เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้หรือความจริง รวมถึงความรู้สึกที่เราประเมินค่าออกมาทั้งในทางบวกและทางลบ เป็นเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือและไม่ร่วมมือ ความเชื่อมั่น ความกล้าความอดกลั้นเป็นเรื่องของความรู้สึกที่เรามีต่อผู้อื่น ต่อตัวเราและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา” สิ่งสำคัญที่สุดในการเรียนการสอนก็คือคุณภาพของ “ครู” จะต้องมีการปรับปรุงตัวครูอยู่เสมอ เพื่อให้ได้แบบพิมพ์ที่ดีคือ

- 6.1) บุคลิกภาพดี ทำทางดีคล่องแคล่ว แต่งกายสะอาดเรียบร้อย
- 6.2) เป็นผู้มีจิตใจดี สุภาพ ใจกว้าง และจริงใจต่อนักเรียน

- 6.3) มีความยุติธรรม ให้ความรักเมตตาเด็กเสมอกัน มีคุณธรรม
- 6.4) มีอารมณ์ขัน ไม่เคร่งเครียด และเคร่งครัดเกินไป
- 6.5) มีความรู้ดี มีความสามารถในการทำงานดี มีชื่อเสียง
- 6.6) มีสัมพันธภาพกับนักเรียน กับครูและบุคคลอื่น ๆ
- 6.7) รักษาสุขภาพจิตของตนให้ได้อยู่เสมอ

นอกจากนั้น Phipps (no date อ้างใน สถาพร ศึยง, 2539: 5-6) ยังให้หลักการในเรื่อง “ทำอย่างไรจึงจะเป็นครูเกษตรที่ดี” เกี่ยวกับคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับครูเกษตรซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาการเกษตรเป็นอย่างดี
- 2. มีบุคลิกภาพและเจตคติที่ดี
- 3. มีความเข้าใจในการดำรงชีวิต ของคนในชนบท
- 4. มีความเข้าใจในการดำรงชีวิต ของคนในเมือง
- 5. มีลักษณะการเป็นผู้นำ
- 6. มีปณิธานที่แน่วแน่ในการสอน
- 7. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 8. มีความประณีตในการทำงาน
- 9. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน กิริยาท่าทีอ่อนโยน
- 10. มีความคิดที่ดีงาม ถูกต้องและมีเจตคติที่ดี
- 11. มีความตั้งใจที่จะร่วมมือกับทุกคนในการทำงาน
- 12. มีคุณธรรมและหลักจรรยาบรรณในวิชาชีพ
- 13. มีความตั้งใจแน่วแน่มั่นคงที่จะทำงาน
- 14. การใช้สติปัญญาและสมองในการตัดสินใจ
- 15. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์
- 16. มีร่างกายแข็งแรง
- 17. ดูแลสุขภาพของตนเองตลอดเวลา
- 18. มีความรู้ในวิชาสามัญทั่ว ๆ ไป
- 19. มีความสนใจในเรื่องรอบข้างที่กว้างไกล

นงเยาว์ ไชยเสรี (2548: 4-6) ได้ศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตตามความต้องการของนายจ้างพบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่นายจ้างต้องการนั้นเป็นองค์ประกอบทางด้านบุคลิกภาพและความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่ต้องการใกล้เคียงกัน และมีแนวโน้มว่าคุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพ จะได้รับการประเมินสูงกว่า โดยเฉพาะในด้านความซื่อสัตย์ในการทำงาน ความรับผิดชอบต่องานและความอดสาหะในการทำงาน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคุณภาพในการทำงานของบัณฑิตนั้น มิใช่อยู่ที่การมีความรู้ความสามารถที่ได้ศึกษาและฝึกฝนมาจากสถาบันอุดมศึกษาเท่านั้น แต่ยังจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพ รวมไปถึงคุณธรรมจริยธรรมอีกด้วย ซึ่งคุณภาพในส่วนหลังนี้ เป็นส่วนที่ยังบกพร่องอยู่ การพัฒนาคุณภาพที่ขาดไปคือความเป็นผู้รู้เหตุผล ผู้ฝิดชอบชั่วดีมีคุณธรรม จริยธรรม มีพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรงพึ่งตนเองได้ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

สรุป คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตเกษตร จะต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 4 ด้าน คือด้านความรู้ความเข้าใจทางวิชาการ/วิชาชีพเกษตรศาสตร์ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานการเกษตร ด้านบุคลิกภาพ และด้านเจตคติและค่านิยม สาเหตุที่ครอบคลุมไปด้วย 4 ด้าน นั้นเนื่องมาจากมนุษย์แต่ละคน มีความรู้ ความฉลาด มีสภาพจิตใจดี มีความชำนาญคล่องแคล่วส่วนการประกอบกรางานต่าง ๆ มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ก็ย่อมจะทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2554: 62) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะบัณฑิตว่า คุณสมบัติที่พึงประสงค์ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาพึงมีประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. คุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานของแต่ละหลักสูตร มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะด้านวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
2. คุณลักษณะของบัณฑิตตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต อาจมีความแตกต่างกันตามบริบทหรืออาชีพของผู้ใช้ และอาจปรากฏในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ หรือที่มีลักษณะเพิ่มเติมจากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ

จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวข้างต้น จะเป็นนโยบายด้านคุณลักษณะที่กำหนดให้มหาวิทยาลัยจะต้องผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะ 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะด้านวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นับเป็นนโยบายในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตในอุดมศึกษาทุกแห่งที่กำหนดให้ทุกสถาบันอุดมศึกษาต้องพัฒนาให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพตามนโยบายข้างต้น

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่มีปรัชญา “มุ่งมั่นพัฒนาบัณฑิตสู่ความเป็นผู้อุดมด้วยปัญญา อดทน สู้งาน และมีคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อความเจริญรุ่งเรืองวัฒนาของสังคมไทยที่มีการเกษตรเป็นฐานราก” ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนานักศึกษา คือ บัณฑิตที่มีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ เก่ง ดี และมีความสุข และมีนโยบาย และทิศทางการดำเนินงานพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ คู่ คุณธรรม

นอกจากปรัชญา ยุทธศาสตร์ และนโยบายในการพัฒนาดังที่มหาวิทยาลัยกำหนดแล้ว คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีหลายคนได้ให้ลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ คือ ในวโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้เสด็จทอดพระเนตรและทรงเยี่ยมกิจการองค์การเกษตรกรในอนาคตแห่งประเทศไทย หน่วยแม่โจ้ และวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ แม่โจ้ ครั้งแรก เมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2516 ได้มีพระบรมราโชวาทพระราชทานแก่คณาจารย์ และนักศึกษา ณ หอประชุมวิทยาลัย ฯ (อาคารโดมแผ่พืชน์ในปัจจุบัน) นับเป็นการเสด็จพระราชดำเนินไปแม่โจ้เป็นครั้งแรก ว่า "พลังแห่งสามัคคีถ้าใช้ในทางที่ถูกต้องที่ดีที่สร้างสรรค์ จะนำไปสู่ความเจริญ ไปสู่ความดีและผู้ปฏิบัติจะได้รับผลดี คือความยกย่องของชุมชนความยกย่องของชาวบ้าน ความยกย่องของทั้งประชาชนทั้งประเทศ" (แหล่งที่มาออนไลน์ :maejo.net) จากพระบรมราโชวาทจะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเห็นทอดพระเนตรเห็นถึงความรัก ความสามัคคีของนักศึกษาและบุคลากรแม่โจ้

จากประวัติอันยาวนานกว่า 75 ปี มีเรื่องเล่าและตำนานที่บอกกล่าวถึงการบุกเบิกพื้นที่และการต่อสู้กับงานหนัก เพื่อให้ความรู้ สติปัญญา ฝึกทักษะ อาชีพ และหล่อหลอมความทรหดอดทนของผู้เรียน เพื่อให้บรรลุผลของงานที่ทำท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย ทารกคนดาร์ ขาดแคลนน้ำ และสภาพดินไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก ที่พักและห้องเรียนไม่มีสิ่ง

อำนวยความสะดวก ต้องสร้างมาจากวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น หากไม่มีหัวใจของนักสู้ มีจิตใจมั่นคง แน่วแน่ และมีความอดทนแล้ว คงไม่สามารถฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ดังกล่าวไปได้เลย สมดังคติพจน์ของลูกแม่โจ้ "งานหนักไม่เคยฆ่าคน" (*Hard Work Never Kills Anyone*) ที่ศาสตราจารย์ ดร. วิภาต บุญศรี วังซ้าย อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้ เคยกล่าวไว้กับนักศึกษาแม่โจ้ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2498 ว่า "งานหนักไม่เคยฆ่าคน ใครที่ตายเพราะทำงานหนัก ครูจะสร้างอนุสาวรีย์ไว้ในแม่โจ้" คติประจำใจที่สร้างพลังใจ สร้างความแกร่งและกล้าตัดสินใจ ในการทำงานให้แก่นักศึกษาแม่โจ้ คำกล่าวเพียงคำเดียว “งานหนักไม่เคยฆ่าคน” สามารถที่จะบ่งบอกลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ว่าเป็นผู้ที่ อดทน สู้งาน มุ่งมั่น

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีหน่วยงานที่มีการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีทั้งสิ้น 13 คณะ และมีการผลิตบัณฑิตใน 2 กลุ่ม คือกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ ซึ่งในแต่ละคณะจะมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่เหมือนกัน บางคณะอาจจะคล้ายกับปรัชญามหาวิทยาลัย บางคณะจะมีการกำหนดโดยใช้บริบทของคณะเข้าไปเป็นแนวทางในการพัฒนาบัณฑิต ซึ่งอาจกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์หรือภารกิจของคณะ

แนวคิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยอื่น

นอกจากนั้น ในสถาบันอุดมศึกษาแต่ละสถาบันอุดมศึกษา จะมีการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามาบริบทของแต่ละสถาบันดังเช่น

มหาวิทยาลัยพายัพ (2554: ระบบออนไลน์) กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้ง 4 ด้าน โดยสะท้อนจากความเชื่อและปณิธานของมหาวิทยาลัยพายัพ ที่ยึดมั่นใน “สัจจะและบริการ” เพื่อให้บัณฑิตที่จบ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ “รู้รักพัฒนา วิชาการก้าวหน้า คุณธรรมนำใจ รับผิดชอบต่อสังคม” โดยกำหนดหลักการพื้นฐานไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. สร้างความไว้วางใจด้วยสัจจะ (วิชาการก้าวหน้า) หมายถึง การมีความรู้ทางวิชาการ มีทักษะวิชาชีพ มีความสามารถในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีศักยภาพด้านภาษา เทคโนโลยีสารสนเทศ และการวิจัยเชิงบูรณาการ เราเชื่อว่า “ความจริงทั้งต้นคือ ความจริงของพระเจ้า” และความจริงเท่านั้นที่จะดำรงอยู่ เรายึดหลักความเป็นผู้นำที่มีความเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์ และโปร่งใส เราสร้างความไว้วางใจด้วยการแสวงหาสัจจะร่วมกันกับนักศึกษา ผ่านทางความเป็นเลิศทางวิชาการ และความเป็นเลิศทาง

ประสบการณ์ชีวิต เราให้คุณค่ากับเสรีภาพทางวิชาการและการวิจัย เรามีการสอนและวิจัยโดยใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพและมีจริยธรรมสูงสุด

2. การเปลี่ยนแปลงไปสู่สันติสุขแท้ – ชาโลม (การรู้จักพัฒนา) หมายถึง การพัฒนาตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีทักษะชีวิต มีภาวะความเป็นผู้นำ รู้จักคิดวิเคราะห์ และรักในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้เชื่อได้ว่าพระเจ้าทรงสร้างและทรงเรียกมหาวิทยาลัยพายัพให้รับใช้สังคม เป็นพันธกิจเพื่อแผ่นดินของพระเจ้า คือ เพื่อสร้างสันติสุข ทั้งในระดับของบุคคล คณะวิชา หน่วยงาน มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่ ชุมชน สังคม ประเทศไทย และโลก เราให้คุณค่าแก่การพัฒนาและการเติบโตอย่างยั่งยืน เพราะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน

3. บริการผ่านทางทรงเรียก (รับใช้สังคม) หมายถึง มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคม มีส่วนร่วมรับใช้สังคม มีความคิดสร้างสรรค์ สืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเราเชื่อว่าพระเจ้าทรงเรียก และทรงประทานความสามารถให้แก่บุคคลและชุมชนเพื่อรับใช้สังคม พัฒนาผู้นำซึ่งเป็นผู้รับใช้ที่รับใช้โลกนี้อย่างขึ้นมยินดีและมีประสิทธิภาพ แสวงหาการทรงเรียกของพระเจ้าสำหรับ โดยค้นหาเอกลักษณ์และการพัฒนาความสามารถของตน ค้นหาสิ่งที่เราปรารถนาจะทำโดยคำนึงถึงความต้องการจำเป็นในชุมชน บนพื้นฐานของความถูกต้องชอบธรรม

พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์ทุกคนให้คุณค่า เกียรติ และศักดิ์ศรี เราให้คุณค่าและเคารพแต่ละบุคคลในฐานะของผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคม และปลูกฝังทัศนคติที่ดี และพัฒนาทักษะในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม ศาสนาที่หลากหลาย และความเป็นสากล สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยพายัพ คือ การบริการด้วยความรัก ความถ่อมใจ และยินดี เพื่อเสริมสร้างสันติสุขแท้ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

4. การเป็นผู้ดูแลที่สัตย์ซื่อ (คุณธรรมนำใจ) หมายถึง การมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ ยึดหลักธรรมาภิบาล เป็นศาสนิกชนที่ดี มีความประพฤติดีงาม ให้เกียรติ เคารพผู้อื่น รักเพื่อนบ้าน พระเจ้ามีพระประสงค์ให้เราดูแลรักษาสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างด้วยความรับผิดชอบ และใช้และพัฒนาทรัพยากรทั้งหมดของเรา (ทั้งส่วนรวมและส่วนตัว) ในวิถีทางที่รับผิดชอบต่อ คุ่มค้าและเกิดผลอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับบุคคลในความเป็นองค์รวม คือ ร่างกาย ความคิด สังคม จิตใจและวิญญาณจิต เราดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างดีที่สุด

การที่จะทำให้หลักการ 5 ประการสัมฤทธิ์ผลได้ต้องอาศัยการจัดทำกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม ตั้งแต่นักศึกษาที่เริ่มเข้ามาในชั้นปีที่ 1 จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาออกไป สามารถที่จะบ่งบอกได้อย่างชัดเจนว่าคนเหล่านี้ได้รับการหล่อหลอมและปลูกฝังคุณลักษณะเหล่านี้จากมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2554: ระบบออนไลน์) ได้มีการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามปณิธานของมหาวิทยาลัย คือ “มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พึงฝึกฝนการฝึกคน เป็นผู้รู้จริง คิดเป็น ปฏิบัติได้ สามารถครองตน ครองคน ครองงาน ด้วยมโนธรรมและจิตสำนึกต่อสังคม” มาเป็นแนวทางในการการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไว้ดังนี้

1. มีคุณธรรม / จริยธรรม
2. มีคุณภาพทางวิชาการ / วิชาชีพ
3. มีความรักชาติ / รักองค์กร
4. รู้จักใช้ชีวิตที่พอเพียง / รู้จักเสียสละ
5. มีความอดทน / อ่อนน้อมถ่อมตน / สัมมาคารวะ
6. เป็นผู้นำทางสังคม / ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างดีเยี่ยม
7. มีความรักในบุคคลอื่นที่อยู่ร่วมในสังคม
8. ใช้ปัญญาในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบ / มี

วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจเลือกรับในสิ่งที่ดี

9. มีความทันสมัย / มีความรอบรู้ / นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม
10. สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้

ทั้งนี้จะเป็นการมุ่งเน้นการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่

1. เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพอเพียง และมีความสุขที่ยั่งยืน
2. เป็นทุนมนุษย์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของชาติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2554: ระบบออนไลน์) มีเป้าหมายเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสร้างมาตรฐานทางวิชาการทั้งในด้านการเรียนการสอน การวิจัย และบริการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การสร้างเชื่อมั่นแก่สังคมว่าจัดการศึกษามีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับ ถึงแม้ว่า ในปัจจุบันจะมีความต้องการของสังคมที่หลากหลาย มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีแต่มหาวิทยาลัย จะดำเนินการสนับสนุนให้นักศึกษาได้รับโอกาสก้าวหน้าทันต่อความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น และยังมีการพัฒนาอาจารย์ผู้สอนให้สามารถบูรณาการเนื้อหาวิชา ให้สอดคล้องกับยุคสมัยของเศรษฐกิจที่ก้าวหน้าประเทศในขณะนี้ได้ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้บัณฑิตสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาท้องถิ่นให้มีคุณภาพ ให้มีชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัย ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในวิชาชีพ สามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล สามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต
2. มีทักษะพื้นฐานทางด้านภาษา และคอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย
3. มีคุณธรรม จริยธรรม มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบกิจการงานอาชีพด้วยใจรัก ดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม
4. มีความรักผูกพันต่อท้องถิ่น ความภาคภูมิใจในการประกอบกิจการงานอาชีพด้วยใจรัก ดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม
5. มีความผูกพันต่อท้องถิ่น ภาคภูมิใจในคุณค่าของความเป็นไทย ภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
6. มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2556: ระบบออนไลน์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ไว้ดังนี้

1. มีความรู้ หลักคิด ทักษะทางวิชาการและทักษะทางวิชาชีพในศาสตร์ที่ตนศึกษา สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับสรรพวิทยาการอื่น ตลอดจนสามารถนำหลักคิดและประสบการณ์ทางวิชาการมาปรับและประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสร้างสรรค์ให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงภายใต้บริบทของสังคมไทย
2. มีความรู้เท่าทันต่อกระแสการเคลื่อนไหวและกระแสการเปลี่ยนแปลงในระดับประเทศและระดับโลก
3. มีทักษะทางภาษาต่างประเทศที่เพียงพอต่อการใช้งานและการเรียนรู้ทางวิชาการในระดับสูง
4. มีประสบการณ์ทางวิชาชีพที่เพียงพอต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานและมีแนวคิดในการสร้างงานด้วยตนเอง
5. มีศักยภาพในการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้ ตลอดจนมีความคิดในการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง

6. มีค่านิยมที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิต ได้แก่ การยึดมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การยึดมั่นในวิถีทางประชาธิปไตย การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การรู้จักพึ่งพาตนเอง
7. มีบุคลิกภาพและการแสดงออกในแนวทางที่เหมาะสม ได้แก่ การแสดงออกด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านภาวะอารมณ์ ด้านการมีสัมมาคารวะ ด้านการสื่อข้อความและด้านกาลเทศะ
8. มีจิตสำนึกด้านคุณธรรมที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและแสดงออกในการประพฤติปฏิบัติ ได้แก่ การมีวินัยในตนเอง การยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ความซื่อสัตย์ สุจริต การหลีกเลี่ยงอบายมุขและสิ่งเสพติดและการมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมและสังคม
9. มีความสามารถในการรักษาสุขภาพและสุขภาพจิตของตนเอง

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยนเรศวร(2556: ระบบออนไลน์) ยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตจะต้องดำเนินการ ให้มีระบบและกระบวนการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของแหล่งจ้างงานระดับแนวหน้าของประเทศ (demand – based competency) ทำให้มีความจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิต ได้กำหนดกลยุทธ์ไว้ 3 กลยุทธ์ 20 มาตรการ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนากิจกรรมนอกหลักสูตรให้นำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ให้เก่งงาน เก่งคน เก่งคิด เก่งครองชีวิต เก่งพิชิตปัญหา

เก่งงาน หมายถึง บัณฑิตสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบวิชาชีพ ได้ อย่างสร้างสรรค์ เป็นผู้มีการยอมรับในวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เป็นแบบอย่างที่ดี มีองค์ความรู้ที่กว้างขวางและเป็นระบบ รู้หลักและทฤษฎีที่สัมพันธ์กันตระหนักในองค์ความรู้และทฤษฎีในสาขาที่เกี่ยวข้อง การนำการวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหาและต่อยอดองค์ความรู้ และปรับปรุงให้ทันตามกาลเวลาสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูดและการเขียน รู้จักเลือกและใช้รูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสม ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคนิคการสื่อสารที่เหมาะสม

เก่งคน หมายถึง บัณฑิตสามารถสื่อสารกับคนอื่น และทำงานร่วมงานกับคนอื่น ได้ รู้จักคบเพื่อนมีสังคม และมีมิตร เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจโลก การช่วยเหลือผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ แสดงออกถึงภาวะผู้นำรู้จักใช้นวัตกรรมใหม่ ในการแก้ปัญหา รู้จักคบเพื่อน อย่างมีวิจารณญาณ รู้จักการสื่อสารกับผู้อื่น อย่างเหมาะสม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

เก่งคิด หมายถึง บัณฑิตเป็นผู้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์และคิดอย่างสร้างสรรค์ รู้จักเหตุและรู้จักผล มีจิตสำนึกสาธารณะ รับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตระหนัก เห็นความสำคัญและศรัทธาและเชื่อมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

เก่งครองชีวิต หมายถึง บัณฑิตมีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น มีวินัย รู้จักบริหารจัดการตนเอง และมีความอดทน สามารถเลือกใช้ชีวิตที่เหมาะสมกับค่านิยมของสังคม แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรม รู้จักการบริหารจัดการชีวิต รู้จักหลีกเลี่ยงจากอบายมุขทั้งปวง

เก่งพิชิตปัญหา หมายถึง บัณฑิตเป็นผู้มีทักษะในการแก้ปัญหา นำหลักธรรมและค่านิยมพื้นฐานมาใช้ในการดำรงชีวิต รู้จักการใช้ข้อมูลในการแก้ไขปัญหา มีความริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเหมาะสมสำหรับตนเองและผู้อื่น

ซึ่งในการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้ผู้วิจัยพอสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ดังนี้ ด้านความอดทน ด้านสุ้งาน ด้านมีความสุข ด้านมีวินัย และด้านเป็นคนเก่ง

อย่างไรก็ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ข้างต้นเป็นเพียงการสรุปจากเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องและนำมาประมวลเท่านั้น ในการที่จะให้ได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตรงตามความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

คำว่า “ความคิดเห็น” (opinion) ได้มีนักวิชาการให้คำนิยามไว้อย่างต่าง ๆ กัน เช่น Engle and Shellgrove (1969: 36) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออกด้านเจตคติที่ออกมาเป็นคำพูด เป็นการสรุปหรือการลงความคิดเห็นโดยอาศัยพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่

Best (1977: 20) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออกทางด้านความเชื่อ และความรู้สึกของแต่ละบุคคลโดยการพูด

Shaw and Jack (1967: 152) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออก ซึ่งการตัดสินใจจากการประเมินค่า (Evaluation Judgment) หรือ ทรรศนะ (Point of view) เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และความคิดเห็นย่อมได้รับอิทธิพลของทัศนคติ

Morgan and King (1971: 95) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือการยอมรับคำพูดที่เกิดขึ้นโดยทัศนคติ

วัตรฐ อาจหาญ (2542: 8) ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีผลมาจากความเชื่อ ความคิดและทัศนคติ ซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และพฤติกรรมระหว่างบุคคล เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาก่อนที่จะตัดสินใจแสดงออกมา การลงความเห็นอาจจะเป็นไปในลักษณะเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่ และปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่าง ๆ นั้น ประกอบขึ้นด้วยสิ่งสำคัญ ๆ คือ ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม

เสกสรร วัฒนพงษ์ (2542: 141) สรุปไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความเชื่อ ทัศนะ การวินิจฉัย การพิจารณาหรือการประเมินผลอย่างมีรูปแบบ โดยได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติและข้อเท็จจริง ความรู้ที่มีอยู่ของผู้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆ การแสดงความคิดเห็นอาจจะแสดงออกโดยการพูดหรือการเขียนก็ได้

พรนิภา ชันนาคี และคณะ (2546: 142) สรุปได้ว่า ความคิดเห็น เป็นสภาพความรู้สึที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในเวลาใด เวลาหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความรู้ การรับรู้ ประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับมา โดยบุคคลนั้นอาจจะแสดงออกมาทางใดทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการพูด ลักษณะท่าทาง หรือไม่แสดงออกเลยก็ได้จากแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นดังกล่าวสรุปได้ว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกของบุคคล ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีพื้นฐานจากส่วนประกอบต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อม

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การวิจัยครั้งนี้ ได้รวบรวมแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนามาตฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ได้มีผู้กล่าวไว้มากมาย โดยเฉพาะการดำเนินงานด้านการพัฒนาชนบทและด้านสาธารณสุข การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลวิธีสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานใดๆ ในชุมชนประสบผลสำเร็จได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

ยุพาพร รูปงาม (2545: 5) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (Participation) คือ เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความ ต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมามากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลเบื้องต้นของการที่มีคนมารวมกันได้ ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่มหรือใน นามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์การ (Organization) ดังนั้น องค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

Erwin (no date อ้างใน ยุพาพร รูปงาม, 2545: 6) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของ บุคคล แก้ไขปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการ ปฏิบัติงานขององค์การและบุคคล

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546: 4) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจ หรือเคยเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเล็กน้อย ได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นเป็นไปอย่างมี อิศราภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและ การเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรก จนถึงขั้นสุดท้าย

สรุป การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมกันพัฒนา แก้ไขปัญหา ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อย่างมีระบบ ซึ่งจะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่ขั้นแรก จนถึงขั้นสุดท้าย

ประเภทของทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมี 5 ทฤษฎี ซึ่ง อकिन รพีพัฒน์ (ม.ป.ป. อ้างใน ยุพาพร รูปงาม, 2545: 7-9) ได้สรุปไว้ดังนี้ 5 ทฤษฎี

1. ทฤษฎีการจูงใจมวลชน (Mass Persuasion)

การจูงใจ หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและกระทำ ซึ่ง การเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจ ในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อมให้เข้าใจแจ่มแจ้งให้เกิดศรัทธาตรงกับความต้องการของผู้เกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะในเรื่องของความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่า ลำดับขั้นตอนของความ ต้องการ (Hierarchy of needs) คือ ความต้องการของคนเป็นไปตามลำดับจากน้อย ไปหามาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้คือ

1.1 ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Survival needs) ได้แก่ ความต้องการในเรื่องอาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ เป็นต้น

1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (Safety and Security Needs) ได้แก่ ความต้องการที่จะอยู่อย่างมีความปลอดภัย จากการถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกขโมยทรัพย์สินหรือความมั่นคงในการทำงาน และการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

1.3 ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.4 ความต้องการจะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Self Esteem Needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจความต้องการดีเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้ เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องของความรู้ความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

1.5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self Actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูง ซึ่งเป็นความต้องการที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่าง ตามความนึกคิดของตนเองเพื่อพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ความต้องการนี้จึงเป็น ความต้องการพิเศษของบุคคล (Self-Actualization Needs) ที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นในแนวทางที่ดีที่สุดที่ตนคาดหวังไว้

จากทฤษฎีดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การเกลี้ยกล่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่ การมีส่วนร่วมได้ โดยเฉพาะถ้าการเกลี้ยกล่อมนั้นเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการขั้นพื้นฐาน ที่เกิดความพึงพอใจของมนุษย์แล้วก็จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมได้ในที่สุด

2. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Moral)

คนเรามีความต้องการทางกายและใจ ถ้าคนมีขวัญดีผลการทำงาาก็จะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็จะต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่างๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาर्डเอาเปรียบ ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนงานมีขวัญดีจะเกิดมีความสำนึกในการรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคลและขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเห็นได้ว่าขวัญของคนเราเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีนั้นย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้เช่นกัน

3. ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกรักชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าไปสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้สึกรักชาตินิยมให้เกิดขึ้นซึ่ง หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวเองที่จะอุทิศหรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์รวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดีผูกพันต่อท้องถิ่น

4. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

การสร้างผู้นำจะช่วยให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยของการรวมกลุ่มคน จูงใจคนไปยังเป้าหมาย โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (Positive Leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (Dynamic Leader) และผู้นำทางไม่ดี คือ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ที่เรียกว่าผู้นำนิเสธ (Negative Leader)

ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญ งานมีคุณภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดี ย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยดี นั่นเอง

5. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administrative and method)

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือ เป็นวิธีหนึ่งที่ย่างเพราะใช้กฎหมาย ระบบระเบียบ แบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุดในเรื่องการใช้การบริหารเพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจ ไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นร่วมมือของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย

กระบวนการมีส่วนร่วม นับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในทุกระดับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามประเมินผลในกิจกรรม/โครงการของชุมชน เป็นการสร้าง/ปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของกิจกรรม/โครงการ นั้น

ปัจจุบัน แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา (People Participation for Development) ได้รับการยอมรับและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในงานพัฒนาทุกภาคส่วนหรือในลักษณะเบญจ ภาคี ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และประชาชน รวมพลังกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

รูปแบบการมีส่วนร่วม

อคิน รพีพัฒน์ (2527: 49) ได้กล่าวถึง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนามี 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา พิจารณาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา
4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรม เช่น สรุปผลโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ อาจจะกระทำการระหว่างการดำเนินการหรือภายหลังจากโครงการเสร็จสิ้นแล้วก็ได้

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา ประชาชนอาจจะไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพราะมีข้อจำกัดหลายประการ การตัดสินใจจึงเป็นส่วนสำคัญที่ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้กระทำการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมพัฒนา จึงจะถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริง

ลำดับขั้นตอนการมีส่วนร่วม

การกระบวนเข้ามามีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินการวิจัย พิสันต์ ประทานชวโน (2553) ได้สรุปขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา/สาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนาซึ่งเป็นขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการตลอดจนแนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการพัฒนา เป็นส่วนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เทคโนโลยี ฯลฯ จากองค์กรภาคีพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งเป็นทั้งการได้รับผลประโยชน์ทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นการประเมินว่า การที่ประชาชนเข้าร่วมพัฒนา ได้ดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด การประเมินอาจประเมินแบบย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะๆ หรืออาจประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอด

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

ธีรพงษ์ แก้วหาญ (2543 : 153) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ประชาชนเกิดความตระหนัก ในปัญหาของตนและตระหนักที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหของตนและชุมชน
2. ประชาชนมีโอกาที่จะได้ใช้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่ในการใช้ความคิด การตัดสินใจและการกระทำอย่างเต็มที่
3. เป็นการระดมทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมและชุมชน
4. ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ทำให้การพัฒนามีความมั่นคงถาวรและประหยัด
5. เป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาความสามารถของประชาชนในการพึ่งตนเอง

ในกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนามาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ จะมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาบัณฑิตที่ได้มาจากการหลายภาคส่วน ไม่ใช่กำหนดโดยมหาวิทยาลัย ซึ่งจะทำให้มหาวิทยาลัยผลิตบัณฑิตตอบสนองความต้องการสังคมได้มากยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (2554: ระบบออนไลน์) ได้สำรวจคุณลักษณะของบัณฑิตแพทย์ที่ต้องการของผู้ใช้บัณฑิต 3 ด้าน คือ คุณธรรมจริยธรรม ความรู้ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ด้านคุณธรรมและจริยธรรม อยู่ในระดับที่ต้องการมากที่สุด (เฉลี่ย 4.77) รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (เฉลี่ย 4.64) ด้านทักษะปฏิบัติ (เฉลี่ย 4.53) ส่วนด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (เฉลี่ย 4.13) และความรู้ความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ (4.06) อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากเป็นที่ทราบกันดีว่าการจบแพทยศาสตรบัณฑิตต้องผ่านมาตรฐานระดับประเทศ รับรองได้ระดับหนึ่งว่าพร้อมปฏิบัติงานในฐานะแพทย์ได้ระดับแต่ต้องการแพทย์ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมทั้งมีความรับผิดชอบเพื่อสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นๆ ได้ดี และเป็นแพทย์ที่ดีในสังคม สอดคล้องกับการมุ่งเน้นคุณลักษณะบัณฑิตของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ถือคุณธรรมและจริยธรรมเป็นสำคัญ ซึ่งผลจากการสำรวจสามารถไปปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนได้ คือ

1. ด้านแผนและนโยบายของคณะ ผู้บริหารสูงสุดของคณะ และคณะกรรมการประจำคณะให้ความสำคัญและมอบนโยบายให้ทุกฝ่ายทำแผนดำเนินการ และประเมินผลให้สอดคล้องกันผู้ใช้บัณฑิตที่ความต้องการแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก
2. ประชาสัมพันธ์ให้นิสิต และบุคลากรที่เกี่ยวข้องรับทราบ และให้ความสำคัญ
3. กำหนดให้มีการประเมินคุณสมบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบในทุกรายวิชา
4. สร้างเสริมประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อให้ นิสิต ได้สัมผัสชีวิตแพทย์ซึ่งต้องมีคุณธรรมจริยธรรมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบ เพื่อให้หน้าที่แพทย์ลุล่วงไปด้วยดี
5. ให้อาจารย์แพทย์ตระหนักถึงการทำหน้าที่เป็นตัวอย่างที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบ

บุญส่ง มหัทธนาภรณ์ (2544) ได้พัฒนาเกณฑ์ประเมินคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย มาประยุกต์ในการวิจัย มีผลการวิจัยดังนี้ ได้กรอบคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์โดยที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกัน ร้อยละ 80.3 ด้าน ได้จำนวน 14 กลุ่ม การกำหนดตัวบ่งชี้คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่ผ่านการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญในมิติความสำคัญ (มัธยฐาน > 1.67 จากสเกล 3) และจากกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ในมิติความเป็นไปได้ (ค่าเฉลี่ย > 3.41 จากสเกล 5) ที่จะนำไปใช้เป็นตัวบ่งชี้สำหรับกำหนดเกณฑ์ประเมินบัณฑิตที่พึงประสงค์ซึ่งมีทั้งหมด 3 ด้าน 14 กลุ่ม ได้จำนวน 95 ตัวบ่งชี้ ส่วนการกำหนดเกณฑ์และทดลองใช้เกณฑ์ กำหนดเกณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญ จากตัวบ่งชี้ทั้งหมด 95 ตัวบ่งชี้ ผู้เชี่ยวชาญกำหนดเกณฑ์อยู่ในระดับดี ($3.41 < \text{ค่าเฉลี่ย} < 4.20$) จำนวน 72 ตัวบ่งชี้ และระดับปกติ ($2.61 < \text{ค่าเฉลี่ย} < 3.40$) จำนวน 23 ตัวบ่งชี้ เกณฑ์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในภาพรวมเป็น 3.53 เกณฑ์จำแนกในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านทักษะพื้นฐาน ระดับเกณฑ์เท่ากับ 3.47 ด้านวิชาชีพระดับเกณฑ์เท่ากับ 3.54 และด้านสังคม ระดับเกณฑ์เท่ากับ 3.58 พิจารณาภาพรวมจากตัวบ่งชี้ทั้งหมด 95 ตัวบ่งชี้ เมื่อสร้างแบบประเมินคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ประมวลผลการประเมินที่ได้ทั้ง 2 ครั้ง ส่งกลับให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อดำเนินการปรับเกณฑ์ ปรากฏว่าผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดลงความเห็นว่ายังไม่สมควรปรับเกณฑ์ เมื่อนำแบบประเมินไปใช้ประเมินบัณฑิตที่พึงประสงค์กับกลุ่มตัวอย่างที่ 3 และนำผลการประเมินที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเพื่อปรับเกณฑ์อีกครั้งหนึ่งโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญรายบุคคล ซึ่งผู้เชี่ยวชาญร้อยละ 90 ยังคงยืนยันที่จะให้ใช้เกณฑ์เดิมที่ได้พิจารณาไว้ครั้งแรก เป็นเกณฑ์สำหรับประเมินคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

คมสัน ยอดสุทธิ (2539) ผลการวิจัยพบว่า การทำงานของบัณฑิตได้รับการยอมรับและเป็นที่พึงพอใจของหน่วยงาน โดยบัณฑิตทำงานในหน่วยราชการมากที่สุด รองลงมาทำ งานบริษัท/เอกชน ประกอบอาชีพส่วนตัว และทำงานในรัฐวิสาหกิจ ตามลำดับความคิดเห็น ของบัณฑิต ด้านหลักสูตรสาขาวิชา บัณฑิตได้ให้ความเห็นว่า ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสาขาวิชาให้ทันสมัย ควรเพิ่มเนื้อหาวิชาหลักการบริหาร การจัดการ คอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ และวิชาเศรษฐศาสตร์ ควรลดวิชาพื้นฐานที่ไม่เกี่ยวข้องกับวิชาการเกษตร และควรยุบวิชาฟิสิกส์ เพื่อให้สอดคล้องตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ด้านการจัดการเรียนการสอน บัณฑิตได้ให้ความเห็นว่า ควรเพิ่มเวลาภาคปฏิบัติให้มากขึ้น เพิ่มชั่วโมงการฝึกงาน ให้นักศึกษาฝึกงานนอกสถานที่ สอนให้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา มีอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ และสอนให้นักศึกษาให้รู้จักทำงานเป็นทีม ด้านคุณธรรมและจริยธรรม บัณฑิตได้ให้ความเห็นว่า อาจารย์

ควรสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่ไปกับการสอน ควรให้มีหลักสูตรอบรมนักศึกษาด้านจริยธรรมเป็นหลักสูตรพิเศษ ควรมีน้ำใจและรู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมให้ทำ กิจกรรมเพื่อสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี คุณลักษณะและความสามารถในการปฏิบัติงาน

สุวรรณ อรรถชิตวาทีน (2552) ได้ศึกษาการสร้างแบบวัดทักษะการคิดขั้นสูงด้านการดำเนินชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นปีที่ 3 โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบสองขั้นตอน โดยวัดทักษะด้านการระบุประเด็นปัญหา ด้านการลำดับแนวคิด ด้านการประเมินความเหมาะสม ด้านการตัดสินใจ และมีการตรวจสอบสมมติฐานโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบเชิงยืนยันและการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two – Way MANOVA) จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายมีทักษะการคิดขั้นสูงด้านการดำเนินชีวิตต่ำกว่านักเรียนหญิง ดังนั้นควรส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงด้านการดำเนินชีวิตให้กับนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงด้านการดำเนินชีวิต เช่น การจัดกิจกรรมเข้าค่ายพักแรม การจัดกิจกรรมโดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียน เพื่อให้ นักศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิต

อารัตสะ จันท์คง (2551) ได้พัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์โปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ของคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ เขตภูมิศาสตร์ภาคใต้ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ในมิติความสำคัญและพิจารณาในมิติความเป็นไปได้ 4 ด้าน คือ ความรู้ความสามารถ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณครู ได้ตัวบ่งชี้จำนวน 96 ตัวบ่งชี้ และนำมาตรวจสอบตัวบ่งชี้ในมิติความเป็นไปได้ในการใช้แบบประเมิน แล้วสามารถนำแบบประเมินและเกณฑ์การประเมินไปบัณฑิต เพื่อรองรับการประกันคุณภาพของโปรแกรมวิชาและของคณะ สามารถกระตุ้นให้ครูคณิตศาสตร์ได้ประเมินตนเอง เพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีมาตรฐานทางวิชาชีพที่สูงขึ้น

อรดา สุภทรัพย์ (ม.ป.ป.) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตบริหารธุรกิจที่นายจ้างต้องการคือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตบริหารธุรกิจที่นายจ้างต้องการมากที่สุดคือ คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถรองลงมา ได้แก่ คุณลักษณะด้านจริยธรรมและคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านความรู้ความสามารถพิเศษ ตามลำดับ และคุณลักษณะที่นายจ้างต้องการทั้ง 4 ด้านนี้ ยังแบ่งเป็นคุณลักษณะย่อยๆ ที่ต้องการดังนี้ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานต้องการมากที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการประสานงาน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการได้บัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะสาขามากด้วยคุณลักษณะด้าน

จริยธรรมและคุณธรรมที่นายจ้างต้องการมากที่สุด ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริตคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ แบ่งเป็น 4 ด้าน คุณลักษณะที่นายจ้างต้องการมากที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่ มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ ร่างกายแข็งแรง และควบคุมอารมณ์ได้ดีคุณลักษณะอันดับสุดท้ายที่นายจ้างต้องการ คือคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถพิเศษ ซึ่งมีคุณลักษณะย่อยที่นายจ้างต้องการมากที่สุด คือ การวางแผนและภาษาต่างประเทศ

สุดสวาท ประไพเพชร (2551) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 395 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการหาค่าสถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง เพื่อทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบโครงสร้างองค์ประกอบการบริหารเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบหลักที่มีอิทธิพลต่อการบริหารเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ ด้านหลักการ ด้านองค์การ ด้านคุณลักษณะ และด้านพฤติกรรม ซึ่งทั้ง 4 องค์ประกอบหลักจะต้องปฏิบัติผ่านตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบย่อยทั้งหมด 14 องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การบริหารเชิงบูรณาการ 87 ตัว ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ ด้านหลักการ 22 ตัวบ่งชี้ ด้านองค์การ 12 ตัวบ่งชี้ ด้านคุณลักษณะ 23 ตัวบ่งชี้ และด้านพฤติกรรม 30 ตัวบ่งชี้ และ ตัวบ่งชี้รวมการบริหารเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่เป็นองค์ประกอบหลักรวม 4 องค์ประกอบ เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านพฤติกรรม (.98) ด้านคุณลักษณะ (.95) ด้านองค์การ (.94) และด้านหลักการ (.86)

ชัยณรงค์ ชันผณี และชูเกียรติ โพนแก้ว (2552) ได้ศึกษาการหาอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์โดยการมีส่วนร่วม ของคณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา จำนวน 5 คณะ รวม 170 คน พบว่า ร้อยละ 92.76 ภูมิใจในการใช้คำว่า “ราชภัฏ” 96.91 มีความภาคภูมิใจกับคำว่าคนของพระราชา ข้าของแผ่นดิน ร้อยละ 92.76 คิดว่าการกิจบัณฑิต เป็นภารกิจที่ทำได้ดีที่สุด ร้อยละ 65.28 เป็นจุดแข็งของมหาวิทยาลัย คือเป็นมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ร้อยละ 100 มีความภาคภูมิใจในตราสัญลักษณ์ ร้อยละ 1000 เห็นด้วยกับการใช้สีม่วงและดอกอินทนิลเป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ร้อยละ 76.57 เห็นว่าตราสัญลักษณ์เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัย ร้อย

ละ 72.52 เห็นว่าความเป็นมาของมหาวิทยาลัยสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และร้อยละ 71.14 เห็นว่าควรเปลี่ยนแปลงชุดครูยปริญญา

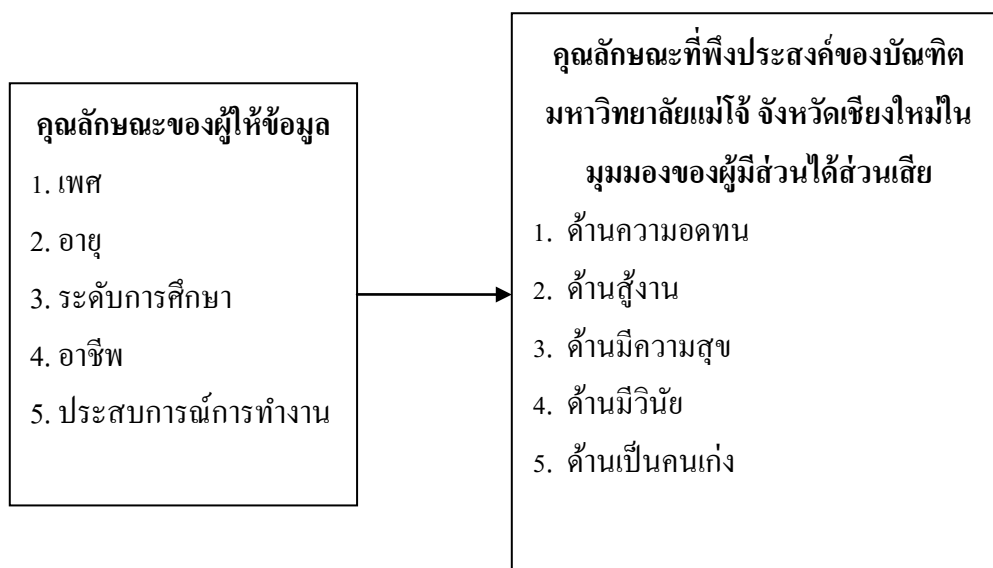
ภาคสรุป

การผลิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นภารกิจหลักของทุกสถาบันการศึกษา ที่จะต้องผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ตามกรอบมาตรฐานการอุดมศึกษา ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดเป็นนโยบายให้สถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิต 2 คุณลักษณะคือ คุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานของแต่ละหลักสูตร และ คุณลักษณะของบัณฑิตตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นสถาบันการศึกษาที่เน้นด้านการเกษตรเป็นหลัก ดังนั้น คุณลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ จะมีคุณลักษณะเฉพาะแตกต่างสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งสามารถประมวลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ จากปรัชญามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ นโยบายการพัฒนานักศึกษา วัตถุประสงค์ หรือพันธกิจของคณะต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย ในเบื้องต้นผู้วิจัยสามารถประมวลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาแม่โจ้ไว้ได้ คือ ด้านความอดทน ด้านผู้ทำงาน มีความสุข มีวินัย เป็นคนเก่ง

ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4 กลุ่ม คือ นักศึกษา ผู้ประกอบการ/ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า และผู้บริหารมหาวิทยาลัย จะทำให้เป้าหมายในการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นการร่วมกันกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่มาจากความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง จะเป็นแนวทางให้มหาวิทยาลัยแม่โจ้ กำหนดเป็นนโยบายในการผลิตบัณฑิต ตลอดจนนักศึกษาสามารถที่จะนำผลการวิจัยไปพัฒนาตนเองเพื่อเตรียมพร้อมที่จะออกไปสู่สังคมต่อไป

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

กรอบแนวความคิดในการวิจัย เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ในมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีรายละเอียดดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย